

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในการแบ่งภาคการศึกษาของประเทศไทยนั้น กระทรวงศึกษาธิการมิได้แบ่งแยกโดยคำนึงเฉพาะทางด้านสภาพภูมิศาสตร์เหมือนการแบ่งภาคการปกครองของกระทรวงมหาดไทย แต่ยังคงคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสำคัญด้วย ดังนั้นจึงได้แบ่งภาคการศึกษาออกเป็น ๑๒ ภาค บริเวณ ๔ จังหวัดภาคใต้ซึ่งได้แก่จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสตูลนั้น ให้รวมอยู่ในเขตภาคการศึกษา ๒^๑ โดยมีศูนย์กลางและที่ทำการภาคการศึกษา ๒ อยู่ ณ จังหวัดยะลา การที่จัดให้ ๔ จังหวัดดังกล่าวรวมอยู่ในเขตภาคการศึกษา ๒ นั้นเนื่องจากดินแดนส่วนนี้มีลักษณะแตกต่างไปจากบริเวณอื่นๆของประเทศ กล่าวคือ

ในค่านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์จะเห็นได้ว่าดินแดนส่วนใหญ่ในภาคนี้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหพันธมาเลเซีย มีการคมนาคมติดต่อระหว่างกันสะดวกก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ในค่านสภาพสังคม อันได้แก่ ภาษาพูด การนับถือศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ปรากฏว่าในเขตภาคการศึกษา ๒ มีความแตกต่างจากภาคอื่นๆของประเทศเป็นอันมาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม มีชนบ

๑ กระทรวงศึกษาธิการ. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ. พระนคร: โรงพิมพ์

คุรุสภา. ๒๕๐๗. หน้า ๔๕๐.

ธรรมเนียมประเพณีอันยึดศาสนาอิสลามเป็นหลัก และใช้ภาษามาลายูในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมเหล่านี้อาจนับได้ว่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นคนมาลาญมากกว่าเป็นคนไทย ทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยตลอดมา " ในเรื่องอิทธิพลของภาษาถิ่นปรากฏว่ามีอิทธิพลครอบงำจิตใจของประชาชนในจังหวัดเหล่านี้มาก ผู้ที่ย่างเข้าไปในจังหวัดเหล่านี้มักจะมีความรู้สึกเสมือนว่าเข้าไปในประเทศเล็กๆซึ่งซ่อนอยู่ในประเทศใหญ่ เพราะประชาชนพูดภาษาพื้นเมืองกันเป็นประจำวัน " ๒

ในด้านสภาพทางการเมืองนั้น นอกจากชาวอิสลามส่วนใหญ่จะไม่ยอมรับสภาพความเป็นคนไทยแล้ว ยังมีการแทรกซึมย้อมทำลายของพวกคอมมิวนิสต์เพื่อยุบยั้งเสริมให้ชาวไทยอิสลามแยกตัวออกจากประเทศไทย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรบกวนความสงบสุขของประชาชนเป็นอันมาก

ในด้านความมั่นคงปลอดภัยนั้นแต่เดิมปรากฏว่าไม่มีภัยอันตรายที่ร้ายแรงแต่อย่างใด มาในปัจจุบันนี้ประชาชนในเขตภาคการศึกษา ๒ โดยเฉพาะบริเวณ ๓ จังหวัด คือนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ได้รับความเดือดร้อนสืบเนื่องมาจากบุคคลบางกลุ่มก่อการร้ายสร้างความไม่สงบขึ้น ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความปลอดภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินและชีวิต เช่นถูกปล้นลักทรัพย์ หรือเรียกเงินค่าคุ้มครองจากพวกโจรปิดสวนยาง เป็นเหตุให้รัฐบาลต้องพยายามหาทางปราบปรามแก้ไขสถานการณ์โดยรีบด่วน เพื่อป้องกันความกระทบกระทั่งอันทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประชาชนในเขตจังหวัดดังกล่าว

ในด้านการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวไทยอิสลาม มักจะนิยมให้ลูกหลานไปเรียนที่ปอเนาะ (โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม) มากกว่าโรงเรียนที่รัฐบาลจัดขึ้น เป็นเหตุให้ประชาชนในเขตภาคการศึกษา ๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยอิสลามมีระดับการศึกษาไม่ทัดเทียมกับภาคอื่นๆของประเทศ ทั้งที่รัฐบาลได้พยายามเร่งรัดพัฒนาการศึกษา

๒ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการประเมินผู้ตรวจการการศึกษาและศึกษาธิการจังหวัด. พ.ศ. ๒๕๑๐. หน้า ๓๖ .

ในจังหวัดเหล่านี้เป็นอันมากแล้วก็ตาม " ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัด (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ประมาณร้อยละ ๔๐-๔๕ พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาพูดภาษาไทยไม่ได้ ประมาณร้อยละ ๗๒ จำนวนเด็กนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษามีเพียง ๑๒.๕ - ๑๓.๕ ของประชากร เด็กออกจากโรงเรียนระหว่างศึกษาเพราะครบเกณฑ์อายุมีจำนวนมาก และนักเรียนหญิงมีจำนวนไม่น้อยที่ลาออกจากโรงเรียนก่อนจบประถมศึกษาเพื่อแต่งงาน นักเรียนส่วนใหญ่เล็กเรียนเมื่อจบประถมปีที่ ๔ ถ้าศึกษาไม่ดี และไม่ได้ฝึกฝนภาษาไทยก็จะลืมภาษาไทยในไม่ช้า และไปผนวกับผู้นับรู้ภาษาไทยต่อไป " ๓

ตามรายงานการอภิปรายของผู้ตรวจการศึกษาและศึกษาธิการจังหวัดต่างๆ ในภาคการศึกษา ๒ เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ นั้น สรุปผลได้ว่าการจัดการศึกษาในภาคนี้ ต้องพบกับอุปสรรคนานาประการ ที่สำคัญ คือ

๑. ปัญหาในเรื่องภาษา
๒. ศาสนา
๓. ความสำนึกในความเป็นไทย

ทั้งนี้ เนื่องจากพลเมืองในภาคการศึกษา ๒ มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากภาคอื่นๆ เช่น ภาษาพูดก็นิยมใช้ภาษาพื้นเมือง ซึ่งมีลักษณะไปในทางภาษามาเลเชีย ไม่นิยมพูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ในค่านิยมก็ปรากฏว่า โดยทั่วไปมีผู้นับถือศาสนาอิสลามถึง ๘๐ % ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างไทยพุทธ กับ ไทยอิสลาม ส่วนความสำนึกในความเป็นไทยนั้นน้อยมาก " ๔

๓ พัทธา สายหู " จดหมายจากนักขัตติ์ ภาษากับการปกครอง " สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๓(๔) : (มีนาคม - พฤษภาคม) หน้า ๕๑ .

๔ รายงานการ ประชุมผู้ตรวจการศึกษาและศึกษาธิการจังหวัด หน้า. ๓๔.

รัฐบาลได้หาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนี้โดยใช้เวลา เพื่อพัฒนาสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษาของภูมิภาคในเขตนี้ เช่น สนับสนุนให้จัดตั้งวิทยุโรงเรียนและโรงเรียนสอนภาษาไทยขึ้น เพื่อปลูกฝังความนิยมภาษาไทยให้แพร่หลาย ได้ปรับปรุงปอเนาะ (สถานศึกษาที่ทำการสอนศาสนาอิสลาม) ให้เป็นโรงเรียนราษฎร นอกจากนี้ยังได้หาทางปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ติดกับชายแดนประเทศมาเลเซียนั้น ได้พิจารณาปรับปรุงเป็นพิเศษให้เท่าเทียมหรือสูงกว่าการจัดการศึกษาของมาเลเซีย เช่น ได้ปรับปรุงตัวอาคาร อุปกรณ์การสอน ครุ และสิ่งเกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้เด็กไทยที่เคยข้ามไปเรียนในเขตมาเลเซียลดจำนวนลง และหันกลับมาเรียนทางเขตไทยมากขึ้น

การศึกษาในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตภาคการศึกษา ๒ ทั้งในชั้น เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของเยาวชนที่ต่างชาติ ศาสนา และภาษา เป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในอันที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและสามัคคีต่อกัน ส่วนการจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้น วิชาที่สำคัญที่สุดที่จะสอนให้เข้าใจจิตใจและมีผลในการแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ได้โดยตรงก็คือ " วิชาสังคมศึกษา " อันประกอบด้วยวิชา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม ซึ่งเป็นหมวดวิชาที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวิชาสังคมศึกษามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ " เพื่ออบรมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีทักษะในการคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่ รู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ " ซึ่งนับว่าตรงกับความมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของแผนการศึกษาชาติปี ๒๕๑๓ คือ

๕ Edward A. Krug. The Secondary School Curriculum.

New York: Haper & Brother. 1960, p. 300.

๖ " รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคน ได้รับการศึกษาอันควรแก่สภาพ เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย "

ครูสังคมศึกษา เป็นผู้ที่ทำหน้าที่และบทบาทสำคัญที่สุดในการสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของการศึกษาและประเทศชาติ เพราะเป็นผู้ที่จะต้องเตรียมเยาวชนให้มีชีวิตอนาคตที่มีคุณค่าแก่ตนเองและสนองกับความต้องการของประเทศชาติที่ต้องการจะพัฒนาประเทศทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองตามแนวการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการเรียนการสอนวิชานี้จึงทวีความสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคนั้น มีลักษณะที่แตกต่างเป็นพิเศษจากส่วนอื่นๆ ของประเทศ เพราะย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาพิเศษมากขึ้น นอกจากครูจะต้องสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในด้านการศึกษาแล้วยังต้องพยายามหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศชาติอีกด้วย

เนื่องจากข้าพเจ้า เป็นผู้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตภาคการศึกษา ๒ มีความใกล้ชิดกับสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนทั้งฝ่ายไทยพุทธและไทยอิสลามมามากพอสมควรจึงเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาชั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในอันที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ เพราะเป็นระยะที่ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยตรง อย่างไรก็ตามในด้านการเรียนการสอนวิชานี้ยังจะต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคนานาประการ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง " การศึกษาปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา ๒ " ทั้งนี้เพื่อต้องการสำรวจและศึกษาถึงปัญหาต่างๆในการสอนวิชาสังคมศึกษาในภาคการศึกษานี้ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในการ

เรียนการสอนเพื่อจะได้นำมาแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และบรรลุตามวัตถุประสงค์ในทางการศึกษาและประเทศชาติให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา ๒
๒. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
๓. เพื่อศึกษาทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา
๔. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งหมายในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
๕. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในชั้นหลักสูตร ประมวลการสอนตลอดจนหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา
๖. เพื่อศึกษาในด้านความพอเพียงและการใช้อุปกรณ์การสอนของครู
๗. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน
๘. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการวัดผลและความมุ่งหมายในการวัดผลวิชาสังคมศึกษา
๙. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ทั้งในด้านการดำเนินอาชีพ และการสอนวิชาสังคมศึกษา
๑๐. เพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียน การสอนวิชาสังคมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะรวบรวมและศึกษาปัญหาการเรียน การสอนวิชาสังคมศึกษาของครูและนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา ๒

ความจำกัดของการวิจัย

๑. เนื่องจากใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ดังนั้นจึงอาจจะไม่ได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนตามต้องการ
๒. ไม่อาจทำการสังเกตสภาพโรงเรียนและการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่างๆทุกแห่งได้ เนื่องจากมีเวลาจำกัด และการคมนาคมไม่สะดวก
๓. การวิจัยครั้งนี้อาจคลาดเคลื่อนบ้าง เนื่องจากเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัวของประชากร

คำจำกัดความ

๑. ปัญหาการสอนสังคมศึกษา หมายถึงปัญหาในการเรียน การสอนวิชาต่างๆ ในหมวดสังคมศึกษา ได้แก่ วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม
๒. ภาคการศึกษา ๒ หมายถึง ๘ จังหวัดภาคใต้ซึ่งได้แก่ จังหวัดสตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส.
๓. มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึงการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

ประชากร

๑. โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในภาคการศึกษา ๒ รวม ๑๘ แห่ง
๒. ครูสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่กำหนดไว้ทุกคน
๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา ๒ ประมาณร้อยละ ๒ ของนักเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่ง

แบบสอบถาม

สร้างแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-end) ให้ประชากรที่เป็นตัว

แทนในภาคการศึกษาดังกล่าวตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามของครูและนักเรียน

วิธีการทางสถิติ

๑. วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดค่าตอบเป็นร้อยละ
๒. เปรียบเทียบปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของแต่ละจังหวัด
๓. เสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางและอธิบายประกอบ

คุณค่าของการวิจัย

๑. เพื่อนำข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในด้าน การปรับปรุงหลักสูตรแบบเรียน การผลิตและการปรับปรุงคุณภาพของครู ตลอดจนการจัดบริการด้านต่างๆ ในโรงเรียน และในภาคการศึกษา
๒. เพื่อนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ สถานะ และปัญหาของครูและนักเรียนมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมสวัสดิภาพ และให้บริการช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม
๓. เพื่อให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา และพยายามปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๔. เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในภาคการศึกษา ๒ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดผลดีทั้งในด้านการศึกษา การพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายการปกครองของประเทศ
๕. เพื่อเป็นแนวทางแก่นักการศึกษาและผู้สนใจที่จะทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป